

BENEDETTO CROCE ESTETİĞİNE GİRİŞ

İSMAİL TUNALI

İSMAİL TUNALI

Romanya Silistre’de doğdu (1923). İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü’nü bitirdi. Viyana Üniversitesi’nde felsefe, psikoloji, sanat tarihi doktorası yaptı. Erzurum Atatürk Üniversitesi’nin kuruluşunda öğretim üyesi olarak görev aldı (1959-1962). Tübingen Üniversitesi’nde (1966) ve Viyana Üniversitesi’nde felsefe ve estetik dersleri verdi (1978-1984). Konstanz Üniversitesi’nde Aristoteles ve Wittgenstein seminerleri verdi (1984). İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü Başkanlığından emekli oldu (1989). İtalyan Devleti ‘Commendatore’ Büyük Onur Nişanı (1978); Avusturya Devleti ‘Birinci Dereceden Bilim Onur Nişanı’ (1982); ‘Altın Kitap Ödülü’ (1997); Mimar Sinan Üniversitesi ‘Onursal Doktora’ (1998) sahibidir. İstanbul’da vefat etti (2015).

Başlıca telif ve çeviri eserler: *Grek Estetik*’i (1963); *Sanat Ontolojisi* (1966); *Benedetto Croce Estetiğine Giriş* (1973); *Felsefe* (1966); *Marksist Estetik* (1977); *Estetik* (1978); *Denemeler* (1980); *Estetik Beğeni* (1983); *Sanat Ontolojisi Temelinde Yeni Bir Resim Anlayışı* (1983); *Çağdaş Filozoflar* (1984); *Tasarım Felsefesine Giriş* (2002); Hermann Wein, *Tarih, İnsan ve Dil Felsefesi* (1959); Aristoteles, *Poetika*, (1963); Benedetto Croce, *İfade Bilimi ve Genel Linguistik Olarak Estetik* (1963); W. Worringer, *Soyutlama ve Özdeşleşim* (1983).

İÇİNDEKİLER

YAYINA HAZIRLAYANIN NOTU EBUBEKİR DEMİR	11
BENEDETTO CROCE’NİN YAŞAMI, YAPITLARI VE FELSEFESİ ÜZERİNE TOPLU BİR BAKIŞ HANS FEIST & RICHARD PETERS	12
	1
BENEDETTO CROCE: YAŞAMI VE YAPITLARI	12
	2
BENEDETTO CROCE’NİN FELSEFESİ	15
BENEDETTO CROCE ESTETİĞİNE GİRİŞ	21
BİRİNCİ BÖLÜM ESTETİĞİN BİR BİLGİ PROBLEMİ OLARAK TEMELLENDİRİLMESİ	23
	23
İKİNCİ BÖLÜM ESTETİK DUYGULAR	42
	1
GENELLİKLE DUYGU	42
	2
‘SEMPATİK OLAN’IN ESTETİĞİ	61
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM GÜZEL VE GÜZELLİK	73
	1
FİZİK GÜZEL	73

	2	88
HÜR VE HÜR OLMAYAN GÜZELLİK		
	3	92
GEOMETRİK FİGÜRLERİN GÜZELLİĞİ		
	4	95
GÜZELLİĞİN OBJEKTİF ŞARTLARI		
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM		102
BEĞENİ (GUSTO) PROBLEMİ		
	1	102
GENELLİKLE BEĞENİ		
	2	106
BENEDETTO CROCE'NİN BEĞENİ PROBLEMİ KARŞISINDAKİ		
TAVRI		
	3	115
BEĞENİ VE DEHA		
	4	118
TENKİT VE TENKİDİN ÖZÜ		
BEŞİNCİ BÖLÜM		127
SONUÇ: ESTETİK VE LİNGÜİSTİK		
DİZİN		137

YAYINA HAZIRLAYANIN NOTU

Benedetto Croce Estetiğine Giriş eseri, Bedrettin Cömert'in *Croce Estetiği* eseri ile birlikte Türkçedeki nadir çalışmalarındandır. Daha önce İsmail Tunalı'nın Benedetto Croce'nin *İfade Bilimi ve Genel Linguistik Olarak Estetik* çevirisi ile birlikte basılan eserin, kapsamı ve önemi göz önünde bulundurulurken ayrı basım yapılmasının daha uygun olacağı düşünülmüştür. Eserin yayına hazırlık sürecinde gerek eserin yazıldığı dönem itibarıyla gerek İsmail Tunalı'nın çeviri yöntemi nedeniyle kimi kavramlarda güncellemeye gidilmiştir. Güncellenen ya da sadeleştirilen bu kavramlar ilk geçtikleri yerlerde eğik çizgi ile gösterilmiştir. Bu değişikliklerin, örneğin 'pasiv' yerine 'pasif'; 'normativ' yerine 'normatif'; 'autonom' yerine 'otonom'; 'tautoloji' yerine 'totoloji' gibi ufak düzeltmeler olduğunu belirtmek isteriz. Eserin daha anlaşılır kılınmasını amaçlayan bu işlem sırasında eserin bütünlüğünü bozmamaya özen gösterilmiştir.

EBUBEKİR DEMİR

BENEDETTO CROCE'NİN YAŞAMI, YAPITLARI VE FELSEFESİ ÜZERİNE TOPLU BİR BAKIŞ¹

HANS FEIST & RICHARD PETERS

I BENEDETTO CROCE: YAŞAMI VE YAPITLARI

Benedetto Croce, 25 Şubat 1866 yılında Aguiila eyaletinin küçük bir dağ şehri olan Pescasseroli'de, bir çiftlik sahibinin oğlu olarak doğar. On yaşından sonra sert bir Katolik eğitime tabi tutulur, on yedi yaşında iken Ischia'da meydana gelen yer sarsıntısında annesini, babasını ve kardeşlerini kaybeden ve hayatta yapayalnız kalan Croce, amcasının yanına Roma'ya gider. 1886'dan sonra Roma ve Napoli üniversitelerinde ilkin edebiyat ve tarih, sonra da felsefe eğitimi görür. Almanya'ya, İspanya'ya, Fransa'ya geziler yapar ve 1900'den sonra Napoli'ye yerleşir. Bir süre sonra Napoli Üniversitesi'ne profesör olur. 1903'ten itibaren ünlü *La Critica* dergisini çıkarır. 1910'da İtalyan Parlamentosu'na senatör olur. İkinci Dünya Savaşı sırasında faşistler tarafından Sorrento'da gözaltına alınır. İngilizler tarafından İtalya çıkartması sırasında kurtarılır. 1944'te devlet bakanı olur, İtalya Liberal Partisi şefliğini yapar. 1947'de Napoli'de kendi evinin, Piano Nobile'nin geniş salonlarında Istituto Italiano per gli Studi Storici'yi (İtalyan Tarih Araştırmaları Enstitüsü) kurar ve bu enstitü 50.000 ciltlik bir kitaplığı içi-

¹ Bakınız: *Asthetik als Wissenschaft vom Ausdruck und allaemeine Sprachwissenschaft*, Tübingen 1930

ne alır. Yaşamının son günlerine kadar Benedetto Croce bu kitaplıkta çalışır. 1952'de Napoli'de ölür.

Yazı hayatına gelince: On altı yaşında *II Primo Passo* adlı, Virgilius ve Dante üzerine dört makale yayımlar. 1883-87'de *Juvenilia*, 1799 *Napoli İhtilali*, XVIII. *Yüzyıldan Hikâyeler ve Çehreler*, *Tarihî Meraklar* ve 1889-90'da *Napoli Tiyatroları* adlı eserlerini yayımlar.

1890 yılında Vico'nun *Yeni Bilim* adlı eserini okur; bir yandan bu eserin etkisi ile bir yandan da De Sanctis'in yazılarının etkisi ile Alman estetiğini incelemeye geçer ve bu inceleme sonunda Croce için yeni bir problem alanı doğar: Tarih problemi ile sanat problemini birbirine bağlamak. 1893 yılında bu düşüncesini *Genel Sanat Kavramına İndirgenmiş Tarih* adlı eserinde somutlaştırır. Bu, Croce'nin söylediği gibi, 'kendi kendinin objektifleşmesi'dir.

Tarih ve sanat problemlerinin birbirine bağlanması, Croce felsefesi için temel noktalardan biri olup, bu, onun felsefe sisteminin ana çizgilerinden biri olur. Ve 1898'de *Estetik*'inin planını, yine bu düşünce yönünde yapar. Bir yıl sonra da adı geçen eserini, bu plana göre yazmaya başlar. Ancak, 1902'de *Estetik*, şöyle bir başlık altında yayımlanır: *İfade Bilimi ve Genel Linguistik Olarak Estetik*. Aynı yılda *La Critica* adlı dergiyi yayımlamaya başlar.

Estetik, Croce'yi yeni problemlere ve yeni eserlere götüren bir köprü ödevi görür. Croce'nin ereği, sağlam bir sisteme varmaktır. Böyle bir sistem yolunda yaptığı çalışmalar, 1903-1910 yılları arasında *Tin Felsefesi (Filosofia Spirito)* etrafında çark eder. 1905'te *Lojik*'inin ilk planı ortaya çıkar: *Salt Kavram Bilimi Olarak Bir Mantığın Temel Çizgileri*. 1906'da Hegel üzerine bir kitabı, 1907'de ahlak felsefesi ile ilgili bir kitabı yayımlanır: *Hukuk Felsefesinin Ekonomiye İndirgenmesi* ve bir yıl sonra da aynı yönelge içinde *Ekonomi ve Etik Olarak Pratik Felsefe* adlı eserini yayımlar. 1910'da da *Salt Kavram Olarak Mantık* çıkar. Aynı yıl içinde *Estetik Problemleri*'ni, 1911'de *Giambattis-*

ta Vico'nun Felsefesi'ni, 1912-13'te Tarih Yazımı Teorisi'ni ve yine aynı yıl içinde Texas Houston Üniversitesi'nde Rice Enstitüsü'nün açılışı münasebeti ile Estetik Brevier'i yazar. Bunların yanı sıra Giovanni Gentile ve Fausto Nicolini ile birlikte *Classi Delia Filosofia Moderna'yı* (Modern Felsefenin Bölümleri) ve *Scrittori d'Italia'yı* (İtalya'nın Yazarları) yayımlar. Yine 1903-10 arasında *Yeni İtalyan Edebiyatı'nı*, *Estetik Problemler* için denemeleri ve *Kritik Araştırmalar'ını* yayımlar. Felsefe tarihi ile ilgili olarak da *Hegel Üzerine Denemeler'ini* yayımlar.

1915 yılında Croce, gençlik döneminde yazdığı eserleri kritik bir gözle yeniden ele alır. Onları düzeltir, düzenler, kısaca onlarla bir çeşit hesaplaşır. Nitekim aynı yıl içinde yazmış olduğu *Kendi Kendimi Tenkit'i* de bunu gösterir. Ancak bu kitap, 1918'de yayımlanır. 1918'de *Goethe Üzerine*, *Dante'nin Şiiri*, 1921'de *Ariosto*, *Shakespeare ve Corneille'i*, *Ethik Fragmentler'i*, 1924'te *Napoli Krallığı Tarihi'ni*, 1925'te *Politikanın Elemanları'nı*, 1927'de *Eski İtalya'nın İnsanları'nı* yayımlar, Bu yayın etkinliği hayatının sonuna kadar sürer.

Bütün bu çeşitli yayınlar içinde Croce'nin asıl etkinliği, iki ana problem etrafında toplanır: Bunlardan biri tarih, diğeri de sanattır.